

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Затверджено на засіданні кафедри
правового регулювання економіки
Протокол № 5 від 29.11.2016 р.

"Міжнародне право"
Програма
для студентів всіх спеціальностей
другого (магістерського) рівня

Укладач: к.ю.н., доцент Суц О.П.

Відповідальний за випуск:
зав. каф., к.ю.н., професор Сергієнко В.В.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017

1. Вступ

Важливою частиною економічної освіти студентів вищих навчальних закладів є вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право». На сучасному етапі все більшого поширення набуває розвиток економічного співробітництва держав, створення міжнародних організацій з метою реалізації певних економічних, соціальних та інших завдань та цілей, досягнення результатів.

У програмі навчальної дисципліни запропоновано основні теми, опанування яких дозволить отримати глибокі знання у сфері правового регулювання міжнародних правовідносин.

Метою викладання даної навчальної дисципліни формування у студентів компетентностей щодо порядку правового регулювання міжнародних відносин та взаємодії національного та міжнародно-правового законодавства у міжнародному праві.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

- засвоєння основних принципів та норм міжнародного права;
- оволодіння навичками самостійного здійснення аналізу та практичного застосування нормативно-правових актів з метою розв'язання питань та проблем, які виникають в міжнародних відносинах.

Об'єктом навчальної дисципліни виступають міжнародні відносини, що виникають в процесі міжнародного співробітництва країн світу та міжнародних організацій.

Предметом навчальної дисципліни є суспільні відносини в галузі міжнародного співробітництва.

Пререквізити: вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, отримавши базові знання з навчальної дисципліни «Правознавство», «Право».

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- поняття, методів та системи міжнародного права;
- поняття держави та міжнародних організацій як суб'єктів міжнародного права;
- основні положення про підгалузі міжнародного права;
- види та основні положення про міжнародні договори.

вміти:

працювати з міжнародними нормативно-правовими актами;
 застосувати набуті знання у вирішенні практичних питань;
 знаходити недоліки та порушення міжнародного законодавства в міжнародних договорах;
 аналізувати та надавати характеристику міжнародним організаціям.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійною компетентністю, що наведена в табл. 1.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в таблиці 2.

Таблиця 1

Професійна компетентність, яка отримується студентами після вивчення навчальної дисципліни

Назва компетентності	Складові компетентності
Приймати оптимальні рішення в умовах визначеності, невизначеності, ризику та конфлікту; Розробляти ефективні рішення з використанням джерел міжнародного права; здійснювати обґрунтування використання	Визначати оптимальні рішення в галузі міжнародних відносин в умовах невизначеності
	Визначати оптимальні рішення в галузі міжнародних відносин в умовах ризику
	Визначати оптимальні рішення в галузі міжнародних відносин в умовах конфлікту
	Проводити аналіз впливу невизначеності в галузі міжнародних відносин на якість прийняття рішень
	Визначати правову природу міжнародного права
	Здійснювати обґрунтований вибір міжнародних нормативно-правових актів з метою розв'язання певних питань, що виникають в галузі міжнародних відносин
	Застосовувати методи правового регулювання міжнародного права
	Здійснювати оцінку, визначати, аналізувати та класифікувати джерела міжнародного права
	Прогнозувати можливий розвиток джерел міжнародного права

нормативно-правових актів для вирішення питань, що виникають в галузі міжнародних відносин	Визначати вплив принципів міжнародного права на розвиток міжнародних економічних відносин
	Здатність аналізувати та визначати державу як основного суб'єкта міжнародних відносин
	Здатність аналізувати тенденції розвитку та результативність міжнародних організацій
	Здатність правильно кваліфікувати та складати основні міжнародні економічні договори
	Здатність відмежовувати відповідальність за недобросовісне виконання міжнародного зобов'язання держави від відповідальності інших суб'єктів
	Здатність використовувати терміни ІНКОТЕРМС при укладанні міжнародних торговельних договорів

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Міжнародне право"
за Національною рамкою кваліфікацій України**

сл	Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
	1	2	3	4	5	6
	Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин.					
	Визначати поняття та місце міжнародного права в системі галузей права України	Сутність поняття міжнародного права. Загальна характеристика предмету правового регулювання міжнародного права, його методів та системи	Знання основних методів правового регулювання міжнародного права. Знання складових елементів системи міжнародного права	Ідентифікувати суспільні відносини, що підпадають під регулювання міжнародного права. Застосовувати методи міжнародного права	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо використання положень міжнародного права	Відповідальність за точну ідентифікацію суспільних відносин, що входять до предмету правового регулювання міжнародного права

1	2	3	4	5	6
Тема 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права					
Визначати суб'єктів міжнародного права. Визначати особливості держави як суб'єкта міжнародного права. Визначати поняття, місце та мету міжнародних організацій; визначати основні міжнародні організації та їх місце в міжнародних відносинах	Сутність поняття суб'єкта міжнародного права. Основні суб'єкти міжнародного права. Визначення поняття «міжнародна організація»; правовий статус міжнародної організації; порядок створення міжнародних організацій;	Знання характеристики окремих суб'єктів міжнародного права. Знання в частині визначення правового статусу держави як учасника міжнародних відносин; визначення та критерії обмеження основних імунітетів держави	Ідентифікувати суб'єктів міжнародного права. Здійснювати обґрунтування застосування імунітету держави при виникненні певних проблемних питань на практиці	Презентувати результати визначення суб'єктного складу міжнародних відносин	Відповідальність за точну ідентифікацію суб'єктів міжнародного права

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Джерела міжнародного права					
Здійснювати класифікацію джерел міжнародного права	Основні джерела міжнародного права. Ієрархія джерел міжнародного права. Порядок застосування джерел міжнародного права	Знання місця кожного джерела в ієрархії джерел міжнародного права	Застосовувати джерела міжнародного права для вирішення певних питань, які виникають в міжнародних відносинах	Презентувати результати застосування джерел міжнародного права при вирішенні окремих питань	Відповідальність за точність і коректність застосування джерел міжнародного права
Тема 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права					
Визначати основні доктринальні підходи щодо співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	Характеристика українського законодавства про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.	Знання основних положень Закону України «Про міжнародні договори України»	Застосовувати норми внутрішнього законодавства та міжнародних договорів до регулювання міжнародних відносин	Презентувати результати застосування застосування норми внутрішнього законодавства та міжнародних договорів до регулювання міжнародних відносин	Відповідальність за правильність та коректність застосування норм при регулюванні міжнародних відносин

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів					
Визначати загальну характеристику мирних засобів визначення спорів	Поняття міжнародного спору та ситуації. Міжнародні переговори. Консультації. Міжнародні слідчі і погоджувальні комісії.	Знання поняття мирних засобів вирішення спорів та їх основних ознак.	Застосовувати норми міжнародних договорі, що регулюють порядок мирних вирішень спорів	Презентувати результати знань щодо вирішення спорів	Відповідальність за коректне використання нормативно-правового регулювання мирних засобів вирішення спорів
Тема 6. Право міжнародних договорів.					
Визначати поняття та види міжнародних договорів. Порядок укладання та розірвання міжнародних договорів	Поняття та види міжнародних договорів. Етапи укладання міжнародних договорів. Порядок дострокового припинення дії міжнародного договору.	Знання основних видів міжнародних договорів; знання місця міжнародних договорів в системі джерел. Знання співвідношення норм національного законодавства з нормами міжнародних	Вирішувати окремі питання які виникають в процесі застосування норм міжнародного договору.	Презентувати результати класифікації міжнародних договорів та застосування їх норм. Презентувати результати складання міжнародного економічного договору	Відповідальність за точність застосування норми міжнародного договору. Відповідальність за точність та коректність складання міжнародного економічного договору та вирішення окремих питань, що виникають в процесі його виконання

		договорів			
Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод					
Визначати порядок міжнародного захисту прав людини.	Поняття прав людини. Міжнародно-правове регулювання прав людини	Знання основних нормативно-правових актів, що регулюють порядок захисту прав людини	Визначати міжнародні механізми контролю за захистом прав людини..	Презентувати результати вирішення окремих питань, які виникають щодо захисту основних прав і свобод людини	Відповідальність за точність застосування норми міжнародного договору щодо захисту прав і свобод людини
Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації					
Визначати поняття, місце та мету міжнародних конференцій та організацій; визначати основні міжнародні організації та конференції і їх місце в міжнародних відносинах	Визначення поняття «міжнародна організація»; правовий статус міжнародної організації; порядок створення міжнародних організацій;	Знання видів міжнародних організацій та конференцій	Застосовувати основні положення статутів міжнародних організацій при вирішенні окремих питань	Презентувати результати застосування положень статутів (інших нормативно-правових актів) міжнародних організацій при вирішенні окремих питань	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо визначення правового статусу міжнародної організації та міжнародної конференції

Тема 9. Міжнародне приватне право

Визначати основні положення міжнародного приватного права	Визначення понять «міжнародне приватне право», «іноземний елемент», «приватноправові відносини з іноземним елементом»	Знання видів іноземного елементу. Знання місця міжнародного приватного права в системі права	Застосовувати норми Закону України «Про міжнародне приватне право» та міжнародних договорів до регулювання правовідносин, ускладнених іноземним елементом	Презентувати результати застосування норм Закону України «Про міжнародне приватне право» та міжнародних договорів до регулювання правовідносин з іноземним елементом	Відповідальність за правильність та коректність застосування норм законодавства до регулювання приватноправових відносин з іноземним елементом
---	---	--	---	--	--

Тема 10. Міжнародне економічне право

Визначати поняття міжнародного економічного права	Поняття «міжнародне економічне право діяльність». Принципи міжнародного економічного права. Правова природа міжнародного економічного права. Суб'єкти міжнародного економічного права.	Знання співвідношення міжнародного публічного права та міжнародного економічного права	Вирішувати певні питання, що виникають в процесі здійснення правового регулювання міжнародної економічної діяльності	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо вирішення окремих питань в галузі міжнародної економічної діяльності	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
---	--	--	--	---	---

Тема 11. Право міжнародної безпеки

Визначати поняття та загальну характеристику права міжнародної безпеки. Здійснювати аналіз місця права міжнародної безпеки валютного права в системі галузей права	Поняття права міжнародної безпеки, його предмет, методи та система. Система джерел права міжнародної безпеки.	Знання основних положень права міжнародної безпеки.	Використовувати положення чинних нормативно-правових актів для вирішення окремих питань, що виникають в праві міжнародної безпеки	Презентувати результати вирішення окремих питань в галузі міжнародної безпеки	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
---	---	---	---	---	---

Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві					
Визначати поняття та загальну характеристику відповідальності у міжнародному праві	Поняття відповідальності у міжнародному праві. Підстави притягнення до відповідальності.	Знання порядку притягнення до відповідальності суб'єктів міжнародного права	Використовувати набуті знання та положення міжнародних нормативно-правових актів в процесі вирішення окремих питань, які виникають під час притягнення до відповідальності	Презентувати результати вирішення питань, що виникають в процесі притягнення до відповідальності у міжнародному праві	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
Тема 13. Територія в міжнародному праві					
Визначати поняття території в міжнародному праві.	Поняття території, ознаки території. Класифікація територій. Правові підстави зміни державної території: Ад'юдикація, Плебісцит, Цесія. Протиправні зміни державної території: анексія та військова окупація	Знання основних положень міжнародних нормативно-правових актів в частині порядку захисту території	Застосовувати положення чинних нормативно-правових актів для вирішення окремих питань, що виникають стосовно захисту території у міжнародному праві	Презентувати результати вирішення окремих питань стосовно території у міжнародному праві	Відповідальність за точність і коректність результатів

Тема 14. Міжнародне морське право					
Визначати основні положення та правові засади міжнародного морського права	Поняття та значення міжнародного морського права	Знання основних нормативно-правових актів, що регулюють міжнародні морські відносини	Визначати основні можливі напрями покращення міжнародних зв'язків України в сфері міжнародного морського праві	Презентувати результати вирішення окремих питань, що виникають у міжнародних морських правовідносинах	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 15. Міжнародне повітряне право					
Визначати основні положення та правові засади міжнародного	Поняття та значення повітряного права	Знання основних міжнародних актів, що регулюють міжнародні повітряні відносини	Здійснювати аналіз міжнародних актів, що регулюють міжнародні повітряні відносини	Презентувати результати проведеного аналізу та пропозиції	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 16. Міжнародне космічне право					
Визначати основні положення міжнародного космічного права	Поняття <i>космічний простір і небесні тіла</i> .	Знання основних міжнародних актів, що регулюють міжнародні космічні відносини	Визначати <i>правове становище космонавтів</i>	Презентувати результати вирішення окремих питань, що виникають у міжнародному космічному праві	Відповідальність за точність і коректність результатів

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС). Форма підсумкового контролю – залік.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальна положення про міжнародне право

Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин.

1.1. Міжнародне право як особлива правова система.

Особливості створення норм, особливий коло суб'єктів, основні функції міжнародного права.

1.2. Предмет міжнародно-правового регулювання.

Види відносин, регульованих нормами міжнародного права. Міжнародні міждержавні відносини, міжнародні відносини недержавного характеру. Категорії питань, що входять у предмет регулювання.

1.3. Особливості сучасного міжнародного права.

Удосконалення міжнародного права, розвиток його принципів і норм, міжнародний правопорядок, міжнародне «м'яке право».

1.4. Взаємодія міжнародного і внутрішньодержавного права. Співвідношення міжнародного публічного і приватного права.

1.5. Система міжнародного права.

Основні принципи. Галузі, підгалузі, інститути

Тема 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права.

2.1. Поняття та види суб'єктів міжнародного права.

Види і зміст міжнародної правосуб'єктності. Співвідношення категорій «суб'єкт міжнародного права», «суб'єкт міжнародних правовідносин». Сучасні підходи до правосуб'єктності.

2.2. Держава як суб'єкт міжнародного права.

Особливості правосуб'єктності держав. Правове регулювання питань юрисдикції, та імунітету. Види держав. правонаступництво держав. Теорії правонаступництва.

2.3. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного права.

2.4. Правосуб'єктність народів, націй, що борються за свою незалежність і визнані такими.

2.5. Правосуб'єктність державоподібних утворень.

Вільні міста, спеціальний статус Ватикану.

2.6. Правове становище юридичних осіб у міжнародному публічному праві.

Сутність поняття «міжнародна юридична особа». Особливості правового становища.

2.7. Правосуб'єктність фізичних осіб.

Особливості визначення правового становища фізичних осіб у міжнародному праві.

2.8. Міжнародно-правове визнання: поняття та значення, теорії визнання.

Визнання держав, визнання урядів, визнання органу нації, що бореться за свою незалежність, органу опору. Форми визнання: спеціальна, де-юре, де-факто.

Тема 3. Джерела міжнародного права.

3.1. Поняття джерел міжнародного права.

Поняття джерел міжнародного права. Загальна характеристика джерел міжнародного права.

3.2. Поняття та види міжнародних договорів.

Поняття міжнародних договорів. Класифікація міжнародних договорів.

3.3. Звичай як джерело міжнародного права.

Поняття звичаю та правового звичаю. Відмінність звичаю від узвичаєння.

3.4. Кодифікація та позитивний розвиток міжнародного права.

Поняття кодифікації та її значення у міжнародному праві.

Тема 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.

4.1. Доктринальні концепції про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.

Характеристика сучасних концепцій щодо співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.

4.2. Українське законодавство про співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.

Характеристика Закону України «Про міжнародні договори України». Місце Закону України «Про міжнародне приватне право» в регулюванні міжнародних відносин.

Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів

5.1. Мирне вирішення міжнародних спорів – один з основних принципів міжнародного права.

Поняття міжнародного спору та ситуації.

5.2. Види мирних засобів, передбачені Статутом ООН. Міжнародні переговори. Консультації. Міжнародні слідчі і погоджувальні комісії.

5.3. Добрі послуги і посередництво.

Вирішення спорів у міжнародному третейському суді. Компетенція Міжнародного Суду ООН щодо вирішення міжнародних суперечок.

5.4. Вирішення спорів у рамках ОБСЄ.

Порядок вирішення спорів. Види спорів, які вирішуються у рамках ОБСЄ.

Тема 6. Право міжнародних договорів.

6.1. Поняття права міжнародних договорів.

Значення міжнародного договору як основного регулятора міжнародних відносин.

6.2. Поняття міжнародного договору.

Поняття міжнародного договору.

6.3. Класифікація міжнародних договорів.

Основні види міжнародних договорів, їх загальна характеристика. Односторонні міжнародні договори. Міжнародні угоди.

6.4. Форма, структура та найменування міжнародних договорів.

Особливості форми міжнародних договорів. Структурні елементи міжнародних договорів. Особливості найменування міжнародних договорів.

6.5. Стадії укладання міжнародних договорів.

Класифікація стадій укладання міжнародних договорів. Особливості стадій укладання міжнародних договорів.

6.6. Застереження і поправки до міжнародних договорів.

Поняття застереження у міжнародних договорах та його ознаки. Поняття та ознаки поправок до міжнародних договорів.

6.7. Реєстрація та публікація міжнародних договорів.

Порядок здійснення реєстрації до міжнародних договорів.

6.8. Дія і чинність міжнародних договорів.

Поняття дії і чинності міжнародних договорів. Порядок набрання чинності міжнародними договорами.

6.9. Тлумачення міжнародних договорів.

Поняття та види тлумачення міжнародних договорів. Неофіційне тлумачення міжнародних договорів. Офіційне тлумачення міжнародних договорів. Принципи тлумачення міжнародних договорів. Способи тлумачення міжнародних договорів.

6.10. Припинення і призупинення дії міжнародних договорів.

Денонсація та анулювання міжнародного договору, поняття та правове регулювання.

Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод.

7.1. Концепція прав людини та її втілення в міжнародному праві.

Поняття прав людини. Міжнародно-правове регулювання прав людини.

7.2. Основні універсальні міжнародно-правові акти, присвячені захисту прав людини.

Велика Хартія вільності, Акт про краще забезпечення свободи підданого і про попередження ув'язнень за морями 1679 р., Білль про права, Статут ООН як основні універсальні міжнародно-правові акти, присвячені захисту прав людини.

7.3. Регіональна співпраця в галузі захисту прав людини.

Діяльність Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Рада Європи в галузі захисту прав людини.

7.4. Міжнародні механізми контролю за захистом прав людини.

Рада ООН з прав людини. Комітет з прав людини ООН. Комітет проти катувань Європейський. Суд з прав людини (ЄСПЛ).

7.5. Міжнародно-правовий статус населення.

Поняття та правовий статус іноземців. Поняття та правовий статус біженців. Поняття та правовий статус апатридів. Поняття та правовий статус біпатридів.

Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації.

8.1. Поняття і класифікація міжнародних конференцій.

Класифікація міжнародних конференцій залежно від назви. Класифікація міжнародних конференцій залежно від сфери діяльності. Періодичні міжнародні конференції і конференції ad hoc.

8.2. Правила процедури міжнародних конференцій.

Статус делегацій як офіційних представників держав-учасниць. Статус посадовців конференції. Правове становище і порядок діяльності секретаріату конференції та його виконавчого глави. Порядок ухвалення рішень конференцією.

8.3. Історія створення міжнародних організацій

8.4. Поняття і класифікація міжнародних організацій

Поняття міжнародних організацій. Юридична природа міжнародних організацій. Структура органів міжнародних організацій та їх компетенція.

8.5. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій

Ознаки правосуб'єктності міжнародних організацій. Права та обов'язки міжнародних організацій.

8.6. Організація Об'єднаних Націй.

Функції Організація Об'єднаних Націй. Структура органів. Організація Об'єднаних Націй. Компетенція органів Організація Об'єднаних Націй.

8.7. Регіональні організації

Організація американських держав. Ліга арабських держав. Африканський Союз Асоціація держав. Південно-Східної Азії (АСЕАН). Організація з безпеки і співробітництва в Європі

8.8. Міжнародні неурядові організації

Значення міжнародних неурядових організацій. Цілі міжнародних неурядових організацій . Види міжнародних неурядових організацій.

Змістовий модуль 2

Особлива частина міжнародного права

Тема 9. Міжнародне приватне право

9.1. Співвідношення міжнародного приватного права і міжнародного публічного права.

Спільні та відмінні риси міжнародного приватного права і міжнародного публічного права.

9.2. Поняття міжнародних приватноправових відносин.

9.3. Поняття, ознаки та види іноземного елементу.

Поняття іноземного елементу. Форми іноземного елементу.

9.4. Основні положення про колізійне право.

Поняття колізії та колізійного права. Особливості застосування колізійної норми.

Тема 10. Міжнародне економічне право

10.1. Поняття міжнародного економічного права

Поняття міжнародного економічного права. Місце міжнародного економічного права в системі права.

10.2. Співвідношення норм міжнародного економічного права з міжнародним публічним правом

Спільні та відмінні риси міжнародного економічного права та міжнародного публічного права.

10.3. Поняття, елементи та зміст міжнародних економічних правовідносин.

Поняття міжнародних економічних правовідносин. Суб'єктний склад міжнародних економічних правовідносин.

Тема 11. Право міжнародної безпеки

11.1. Поняття права міжнародної безпеки

Резолюцій та декларацій, орієнтованих на закріплення правових основ та підвищення ефективності права міжнародної безпеки. Міжнародно-правові інститути та засобам гарантування міжнародного миру та безпеки

11.2. Загальний характер безпеки

Концепція колективної безпеки та її елементи

11.3. Заходи довіри

Попередні повідомлення про великі навчання сухопутних військ. Добровільні повідомлення про навчання меншого масштабу. Добровільні запрошення іноземних спостерігачів для присутності на військових навчаннях. Добровільні повідомлення про великі пересування військ. Сприяння обмінам за запрошенням військовим персоналом, включаючи візити військових делегацій.

11.4. Роззброєння та обмеження озброєнь

Поняття та ознаки роззброєння та обмеження озброєнь. Основні положення Статуту Ліги Націй щодо роззброєння.

11.5. Ефективність міжнародної безпеки

Використання національних технічних засобів контролю; Міжнародні процедури з використанням механізмів ООН і ОБСЄ; Обмін

інформацією і даними; Проведення консультацій або інспекцій, у тому числі на місцях; Створення спеціальних контрольних органів; Проведення періодичних конференцій для розгляду перебігу виконання тієї або іншої угоди.

Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві

12.1. Поняття міжнародно-правової відповідальності

Поняття міжнародно-правової відповідальності. Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Обставини, що виключають відповідальність.

12.2. Підстави міжнародно-правової відповідальності держав.

Міжнародні протиправні дії як підстави міжнародно-правової відповідальності держав. Класифікація міжнародних правопорушень держав

12.3. Види і форми відповідальності держав за міжнародні правопорушення.

Нематеріальна відповідальність: репресалії, реторсії, сатисфакції, санкції, декларативні рішення, обмеження суверенітету.

матеріальна відповідальність: реституції, субституції, репарації.

12.4. Відповідальність держав у зв'язку з діяльністю, не забороненою міжнародним правом

12.5. Міжнародно-правова відповідальність міжнародних організацій

12.6. Міжнародна кримінальна відповідальність індивідів

Тема 13. Територія в міжнародному праві

13.1. Міжнародно-правова класифікація територій.

Поняття території, ознаки території. Класифікація територій.

13.2. Державна територія.

Поняття та ознаки державної території.

13.3. Правові підстави зміни державної території

13.4. Протиправні зміни державної території

Анексія та військова окупація як протиправні зміни державної території.

13.5. Оренда території

Поняття та види оренди території

13.6. Державна територія з міжнародно-правовим режимом

Територіальне море, внутрішні води, повітряні коридори, міжнародні та прикордонні ріки й озера, міжнародні протоки, міжнародні канали, як державна територія з міжнародно-правовим режимом

13.7. Міжнародно-правовий режим рік і озер.

Правовий режим міжнародних та прикордонних рік і озер. Режим судноплавства по Дунаю.

13.8. Архіпелаг Шпіцберген

Міжнародно-правовий режим Архіпелагу Шпіцбергена

Тема 14. Міжнародне морське право

14.1. Міжнародне морське право

Поняття і основні риси міжнародного морського права.

14.2. Поняття відкритого моря та його свободи

Поняття відкритого моря. Поняття свободи відкритого моря. Свобода судноплавства та свобода польотів над відкритим морем. Свобода прокладання підводних кабелів і трубопроводу. Свобода риболовства

14.4. Прапор судна.

Підстави застосування законодавства країни прапору судна до регулювання міжнародно-правових відносин.

14.5. Територіальне море.

Поняття територіального моря та його ознаки. Право мирного проходу.

14.6. Внутрішні морські води.

Поняття та види внутрішніх морських вод.

14.7. Прилегла зона

Поняття та міжнародно-правове регулювання прилеглої зони.

14.8. Правовий режим виключної економічної зони

Поняття виключної економічної зони та її ознаки

14.9. Континентальний шельф

Поняття та ознаки континентального шельфу відповідно до норм Конвенції ООН з морського права 1982 р.

14.10. Морське дно

Поняття та ознаки морського дна.

14.11. Міжнародні протоки та міжнародних каналів

Правовий режим міжнародних проток. Правовий режим міжнародних каналів.

14.12. Питання про міжнародно-правовий режим Арктики

Тема 15. Міжнародне повітряне право

15.1. Загальна характеристика міжнародного повітряного права

Поняття, принципи та джерела міжнародного повітряного права

15.2. Правовий режим повітряного простору України

Основні положення Повітряного кодексу України

15.3. Польоти в міжнародному повітряному просторі

Міжнародно-правове регулювання польотів у міжнародному просторі

13.4. Комерційна діяльність у міжнародних повітряних сполученнях

Договірне регулювання комерційної діяльності у міжнародних повітряних сполученнях

15.5. Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО)

Особливості правового становища Міжнародної організація цивільної авіації (ІКАО)

Тема 16. Міжнародне космічне право

16.1. Виникнення та розвиток міжнародно-правового регулювання космічного простору

16.2. Космічний простір і небесні тіла

Поняття та правовий режим. Особливості міжнародно-правового регулювання.

16.3. Космічні об'єкти

Поняття та види

16. 4. Правове становище космонавтів

Міжнародно-правові договори про правовий статус космонавтів

3. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 3.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються

у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 3.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання
Змістовий модуль 1. Загальна частина міжнародного права	
Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин	<i>Тема семінарського заняття "Поняття міжнародного права":</i> 1.Поняття міжнародного права. 2.Правова природа міжнародного права. 3.Історія становлення міжнародного права. 4.Роль принципів міжнародного права в регулюванні міжнародних правовідносин.
Тема 3. Джерела міжнародного права	<i>Тема семінарського заняття "Особливості джерел міжнародного права":</i> 1. Поняття джерел міжнародного права. 2. Види джерел міжнародного права. 3. співвідношення норм міжнародного та внутрішньо національного законодавства.

4. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)
1	2
<i>Змістовий модуль 1.</i> Загальна частина міжнародного права	<i>Завдання 1.</i> Міжнародне право в системі міжнародних відносин
	<i>Завдання 2.</i> Особливості суб'єктного складу міжнародного права
	<i>Завдання 3.</i> Джерела міжнародного права
	<i>Завдання 4.</i> Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права
	<i>Завдання 5.</i> Мирні засоби вирішення спорів
	<i>Завдання 6.</i> Право міжнародних договорів.
	<i>Завдання 7.</i> Міжнародний захист прав людини і основних свобод.
	<i>Завдання 8.</i> Міжнародні конференції і міжнародні організації
<i>Змістовий модуль 2.</i> Особлива частина міжнародного права	<i>Завдання 9.</i> Міжнародне приватне право
	<i>Завдання 10.</i> Міжнародне економічне право
	<i>Завдання 11.</i> Право міжнародної безпеки
	<i>Завдання 12.</i> Відповідальність у міжнародному праві
	<i>Завдання 13.</i> Територія в міжнародному праві
	<i>Завдання 14.</i> Міжнародне морське право
	<i>Завдання 15.</i> Міжнародне повітряне право
	<i>Завдання 16.</i> Міжнародне космічне право

5. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для

засвоєння теоретичних знань та формування практичних навичок з навчальної дисципліни, наведені в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Форми контролю СРС
1	2	3
Змістовий модуль 1.		
Загальна частина міжнародного права		
<i>Тема 1.</i> Міжнародне право в системі міжнародних відносин	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичного заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми «Поняття, предмет, методи та система міжнародного права». Підготовка до диктанту. Підготовка презентації	Презентація результатів
<i>Тема 2.</i> Особливості суб'єктного складу міжнародного права	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Вирішення ситуаційних завдань	Презентація результатів
<i>Тема 3.</i> Джерела міжнародного права	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Вирішення ситуаційних завдань	Презентація результатів
<i>Тема 4.</i> Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань	Презентація результатів
<i>Тема 5.</i> Мирні засоби вирішення спорів	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань. Участь в проведенні ділової гри	Презентація результатів

Продовження табл. 5.1.

1	2	3
Тема 6. Право міжнародних договорів	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до тестування. Підготовка до контрольної роботи за темами 1–6	Презентація результатів
Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Підготовка до колоквиуму. Підготовка до ділової гри «Укладання міжнародного економічного договору»	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань. Участь в проведенні ділової гри
Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань
Змістовий модуль 2. Особлива частина міжнародного права		
Тема 9. Міжнародне приватне право	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою; Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка есе	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань. Перевірка есе
Тема 10. Міжнародне економічне право	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою; Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка есе	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань
Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою; Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до контрольної роботи за темами 7–12	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань

Закінчення табл.5.1.

1	2	3
Тема 13. Територія в міжнародному праві	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка презентації	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань. Перевірка есе
Тема 14. Міжнародне морське право	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою. Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до колоквіуму	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань
Тема 15. Міжнародне повітряне право	Пошук, підбір та огляд літературних джерел та нормативно-правових актів за заданою тематикою; Вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до експрес-опитування	Презентація результатів. Результати вирішення ситуаційних завдань

6. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 6.1 і 6.2).

Таблиця 6.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни (лекційні заняття)

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин	Лекція проблемного характеру з питання «Проблемні аспекти визначення правової природи міжнародного права»

Продовження табл. 6.1.

1	2
Тема 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права	Лекція проблемного характеру з питання «особливості суб'єктного складу міжнародного права», робота в малих групах, презентація результатів
Тема 3. Джерела міжнародного права	Міні-лекція з питання «внутрішнє законодавство як особливий вид джерела міжнародного права». Робота в малих групах
Тема 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	Міні-лекція з питання «Особливості обмеження імунітету держав», робота в малих групах, презентація результатів, ознайомлювальна (початкова) гра «Держава та міжнародна організація»
Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів	Лекція проблемного характеру з питання «Вплив існуючих міжнародних організацій на процес мирних засобів вирішення спорів»
Тема 6. Право міжнародних договорів	Лекція проблемного характеру з питання «Проблемні аспекти укладання міжнародних договорів», кейс-метод «Укладання міжнародного договору».
Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод	Міні-лекція з питання «Як захистити права людини у Європейському суді з прав людини»
Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації.	Лекція проблемного характеру з питання «Поняття та класифікація міжнародних організацій», робота в малих групах
Тема 9. Міжнародне приватне право	Лекція проблемного характеру «Співвідношення міжнародного приватного і міжнародного публічного права»
Тема 10. Міжнародне економічне право	Лекція проблемного характеру «Окремі проблемні аспекти визначення суб'єктів міжнародного економічного права»
Тема 11. Право міжнародної безпеки	Міні-лекція з питання «Розвиток законодавства України в галузі зовнішньоекономічної діяльності», робота в малих групах, презентація результатів
Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві	Міні-лекція з питання «Проблемні аспекти притягнення до відповідальності у міжнародному праві», робота в малих групах

Закінчення табл. 6.1

1	2
Тема 13. Територія в міжнародному праві	Міні-лекція з питання «Розвиток міжнародних валютних відносин України», робота в малих групах
Тема 14. Міжнародне морське право	Лекція проблемного характеру з питання «Проблемні питання встановлення правопорядку, який застосовується до судна, що знаходиться в нейтральних водах», робота в малих групах, презентація результатів
Тема 15. Міжнародне повітряне право	Міні-лекція з питання «Проблемні аспекти міжнародних повітряних перевезень», робота в малих групах
Тема 16. Міжнародне космічне право	Міні-лекція з питання «Проблемні аспекти міжнародного космічного права», робота в малих групах

Таблиця 6.2

**Використання методик активізації процесу навчання
(семінарські та практичні заняття)**

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
Тема 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин	Завдання 1. Міжнародне право в системі міжнародних відносин	Семінари-дискусії, презентації
Тема 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права	Завдання 2. Особливості суб'єктного складу міжнародного права	Семінари-дискусії, презентації
Тема 3. Джерела міжнародного права	Завдання 3. Джерела міжнародного права.	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права	Завдання 4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.	Робота в малих групах, мозкові атаки

Тема 5. Мирні засоби вирішення спорів	<i>Завдання 5.</i> Мирні засоби вирішення спорів	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, презентації
--	---	---

Закінчення табл. 6.2.

1	2	3
Тема 6. Право міжнародних договорів	<i>Завдання 6.</i> Право міжнародних договорів. Письмова контрольна робота за темами 1-6	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 7. Міжнародний захист прав людини і основних свобод	<i>Завдання 7.</i> Міжнародний захист прав людини і основних свобод	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, презентації
Тема 8. Міжнародні конференції і міжнародні організації.	<i>Завдання 8.</i> Міжнародні конференції і міжнародні організації	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, презентації
Тема 9. Міжнародне приватне право	<i>Завдання 9.</i> Міжнародне приватне право	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 10. Міжнародне економічне право	<i>Завдання 10.</i> Міжнародне економічне право	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 11. Право міжнародної безпеки	<i>Завдання 11.</i> Право міжнародної безпеки	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, презентації
Тема 12. Відповідальність у міжнародному праві	<i>Завдання 12.</i> Відповідальність у міжнародному праві. Письмова контрольна робота за темами 7–12	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 13. Територія в міжнародному праві	<i>Завдання 13.</i> Територія в міжнародному праві	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, презентації
Тема 14. Міжнародне морське право	<i>Завдання 14.</i> Міжнародне морське право	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 15. Міжнародне повітряне право	<i>Завдання 15.</i> Міжнародне повітряне право	Робота в малих групах, мозкові атаки

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : навчальний посібник / Т. Л. Сироїд. – Харків : ТОВ «Прометей–Прес», 2005. – 244 с.
2. Лукашук И. И. Международное право. Общая часть: Учебник / И. И. Лукашук. – Москва : БЕК, 1997. – 432 с.
3. Тимченко Л. Д. Международное право: Учебник / Л. Д. Тимченко. – Харьков : Консум; Ун-т внутр. дел, 1999. – 528 с.
4. Міжнародне право : навчальний посібник / За ред. М. В. Буроменського – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.
5. Баймуратов М. А. Организация Объединённых Наций в условиях глобализации: вопросы модернизации и повышения эффективности деятельности: монография / М. А. Баймуратов, В. Б. Мелинишин, Ю. В. Волошин; под ред. М. А. Баймуратова. – Москва : Транс Лит, 2008. – 272 с.